

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	9
<i>Пролог. Від ВЧК до ФСБ. Історія назви</i>	23
 Частина перша	
ДЕРЖБЕЗПЕКА В БОРЬБІ ЗА ВЛАДУ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ	
<i>Розділ 1. Формування радянського уряду</i>	29
<i>Розділ 2. Брестський мир і ліві комуністи</i>	36
<i>Розділ 3. Змова Дзержинського і самовисування Свердлова</i>	51
<i>Розділ 4. Серпень 1918-го: спроба усунення Леніна</i>	63
<i>Розділ 5. Повернення Леніна й відхід Свердлова</i>	83
<i>Розділ 6. Отруєння Леніна й усунення Дзержинського</i>	93
<i>Розділ 7. Партія в боротьбі за оволодіння держбезпекою</i>	145
<i>Розділ 8. Держбезпека і єврейське питання</i>	158
<i>Розділ 9. Усунення Сталіна, Берії та керівництва держбезпеки</i>	170
<i>Розділ 10. Повернення Євгена Пітовранова і сходження Юрія Андропова</i>	208
<i>Розділ 11. Інститут Офіцерів дієвого резерву як плацдарм для захоплення влади в СРСР (1981–1983)</i>	234
<i>Розділ 12. 5-те управління КГБ й агентурна мережа Філіпа Бобкова</i>	250
<i>Розділ 13. Афганська спецоперація Євгена Пітовранова</i>	295
<i>Розділ 14. Зарубіжна агентура як спосіб наживи держбезпеки</i>	314
<i>Розділ 15. Смерть Андропова як непередбачена обставина і створення держбезпекою глибинної держави</i>	328

Частина друга

**Захоплення держбезпекою влади
в Росії та створення націонал-імперії**

<i>Розділ 16.</i> Серпень 1991-го: ГКЧП як перша спроба держбезпеки захопити владу	359
<i>Розділ 17.</i> Жовтень 1993-го і друга спроба держбезпеки захопити владу	379
<i>Розділ 18.</i> Президентські вибори 1996 року і третя спроба держбезпеки захопити владу	404
<i>Розділ 19.</i> Рік 2000-й: захоплення влади держбезпекою	447
<i>Розділ 20.</i> Гострі чекістські заходи, «русский мир» та гібридна війна з усім людством	485
<i>Розділ 21.</i> Створення «П'ятого інтернаціоналу» і новий порядок у Європі (на прикладі Італії та Чехії)	523
<i>Розділ 22.</i> Стратегія розколу: криголам на ім'я Трамп	535
<i>Розділ 23.</i> Війна на території противника: робота російської розвідки й агентури у США	554
<i>Післямова.</i> Розпуск держбезпеки як спосіб виживання людства	598
<i>Примітки</i>	607
<i>Список аббревіатур</i>	618

ПЕРЕДМОВА

У СРСР був один керівник, який правив довго: Йосип Сталін. Другим, уже в пострадянській Росії, став Володимир Путін. Пробувши президентом вісім років (2000–2008), та ще й чотири роки прем'єр-міністром (2008–2012) за свого ж ставленика Дмитра Медведєва, Путін обігнав Володимира Леніна, Микиту Хрущова і Леоніда Брежнєва. Наступним рубежем Путіна є Сталін, який правив Радянським Союзом 30 років (1923–1953). Ці 30 років виповняться у 2030 році. Путін збирається бути президентом до 2036 року.

Приведення й прихід Путіна до влади стали найвищою точкою еволюції радянських (потім російських) спецслужб. Утворені в грудні 1917 року під скороченням ВЧК, уславившись своїми звірствами й винищивши мільйони і мільйони людей, переживши, разом із країною, численні пертурбації, вони незмінно, як міфічна птах фенікс, відроджувалися після будь-якої катастрофи або кризи влади лише змінюючи буквосполучення скорочень — і тим заколихуючи пильність змученого народу: ВЧК, ГПУ, ОГПУ, НКВД, НКГБ, знову НКВД, знову НКГБ, МГБ, КГБ, АФБ (РРФСР), і паралельно МСБ (СРСР), на один місяць МБВД, потім МБ, ФСК і, нарешті, ФСБ*.

Секретність і таємничість, які оточували цю спеціальну службу, підпорядкування внутрішній дисципліні й зарахування до ворогів усіх тих, хто не входить до її складу, найбільше нагадували розгалужений мафіозний клан, перед яким бліднула класична італійська мафія. Незмінним залишався зведений до державної політики мафіозний стиль розправ із негодними, коли витонченими способами знищувалися цілі сім'ї «ворогів», що

* Залишаю тут і далі російські абрєвіатури каральних органів так, як це прийнято у світі (КГВ, а не СSS), замість перекладати українською, що досі у нас поширене й веде до їхнього спотворення (наприклад, ГКЧП — ДКНС). Розшифрування наведено нижче у Пролозі. Так само російською залишені ГУЛАГ (Головне управління таборів), ІТЛ (виправно-трудова табори), а також ще кілька абрєвіатур, які де-факто перетворилися на власні назви, як-от МГІМО та ГІТІС. — Прим. пер.

теж було запозичене від сицилійської мафії, яка не доходила, втім, до знищення груп і станів, а кількісно — мільйонів людей.

До 1991 року Комуністична партія Радянського Союзу (КПРС), що здійснювала політичний контроль над спецслужбами, то домінувала у вічному змаганні із чекістами, то поступалася в цій боротьбі, і врешті-решт, фактично добровільно, усунулася від влади, залишивши її в руках КГБ, який не гладко, через каскадну серію антиконституційних переворотів, за історично мізерний термін — десять років — зумів піднести свого начальника підполковника Путіна у крісло президента Росії.

Для Путіна, власне, нічого в цей момент не змінилося. Він усе життя служив у КГБ під прикриттям тих чи інших посад. З 1985 по 1990 рік він перебував у резидентурі радянської зовнішньої розвідки в Німецькій Демократичній Республіці (НДР) та працював у Дрездені під прикриттям на посаді директора дрезденського будинку дружби СРСР—НДР. Після повернення до Ленінграда продовжував служити в КГБ під прикриттям посади помічника ректора Ленінградського державного університету з міжнародних питань, потім під прикриттям посади радника й першого заступника мера Ленінграда Анатолія Собчака. Із серпня 1996 року почав працювати в Москві під прикриттям посади заступника керуючого справами президента РФ, з липня 1998 року — під прикриттям посади директора ФСБ, із серпня 1999 року — під прикриттям посади очільника уряду. І, нарешті, з 31 грудня 1999 року полковник Путін став служити під прикриттям посади спочатку в.о., а потім — президента Росії.

У цій книжці ми намагатимемося розповісти, як саме радянсько-російські спецслужби прийшли до влади, описати історію їхньої боротьби за владу із домінуючою аж до 1991 року КПРС і пояснити, чому відбудована на 2000 рік на місці колишньої Російської Федерації нова унікальна у своєму роді держава керується хунтою, що є головою мафії, підбраною за принципом абсолютної особистої відданості своєму керівникові-президенту, який спирається на чекістські структури.

Мафіозна організація, яка функціонувала поза законом і поза контролем та підпорядковувалася лише своїм внутрішнім нормам і поняттям, спочатку захопила в Росії лише одну посаду — посаду президента РФ (2000). Згодом — як коронавірус опанувала величезну країну з усіма її багатствами, а потім узялася до наступної фази розширення — експансії, приєднання сусідніх земель, які належать іншим народам.

Лише вивчивши історію народження та формування цієї унікальної чекістсько-мафіозної держави, можна осмислити те, що вже сталося, і зрозуміти, що ж саме відбувається сьогодні в Росії, хто і як нею керує, чого нам слід очікувати від заслоїв в Кремлі хунти, наскільки життєздатним виявиться створений Путіним і спецслужбами режим та непередбачуваними для Росії й усього світу будуть наслідки перебування Путіна при владі, які глобальні загрози несе всьому людству створена ним система, за яких обставин вар-

то очікувати її краху і що станеться після того, як кремлівсько-луб'янський мафіозний клан постане перед потребою вибору нового лідера.

Уже 1996 року, за президента Бориса Єльцина, почала вибудовуватися система, яка гарантувала перемогу кандидатові Кремля. У 1996 році таким кандидатом був демократ Єльцин, що бився із комуністом Геннадієм Зюгановим. Тоді вважалися прийнятними мале й велике шахрайство, підтасовки, мільйонні субсидії на фінансування президентської кампанії Єльцина, кинуті в його розпорядження «олігархами», оскільки, як здавалося, все це робилося на благо Росії, на благо свободи, на благо демократії. І відняти голоси у Зюганова на користь Єльцина — не такий уже й гріх. Скільки цих голосів тоді відняли, навряд чи можна визначити. Але Єльцин, який увійшов у виборчу кампанію 1996 року із 3% популярності, вийшов з неї (якщо вірити результатам виборів) переможцем. Демократія в Росії встояла. І за цю успішну піар-акцію її організатори — російські олігархи — на чотири роки отримали Росію в управління, до наступних виборів.

Саме за ці чотири роки Росія була остаточно втрачена для демократії. Олігархи, які дружно підтримували Єльцина під час президентської кампанії, у гонитві за надприбутком перегризлися один з одним. Під час цієї гризні вони ефектно, із застосуванням усіх доступних сучасних піар-технологій, скомпрометували один одного ж перед усією країною. А заодно вони скомпрометували демократичний уряд, демократичні інститути, демократичні принципи, ідеї та навіть свободу слова.

У 1999/2000 передвиборчому році, як і в 1996-му, перед організаторами президентської кампанії Путіна не стояло завдання перемогти чесно. Завданням було перемогти за всяку ціну. І цю перемогу здобули, зокрема із застосуванням технологій спецслужб — терактів вересня 1999 року і другої чеченської війни. Різних людей і служби в операції з приведення до влади кандидата Кремля і колишнього директора ФСБ Путіна наділили різними функціями. Борис Березовський відповідав за піар на «Першому», головному, каналі російського телебачення. Роман Абрамович — за фінансування. Спецслужби — за теракти і війни...

На 1999 рік кандидати в наступники президента були підтасовані так, що Єльцин, ідучи з поста, міг призначити замість себе будь-якого кандидата з викладеної перед ним колоди карт. Але в цій колоді дивним чином опинилися лише три карти з трьома офіцерами спецслужб.

Кандидатом № 1 був директор Служби зовнішньої розвідки Євген Примаков, обраний прем'єр-міністром Росії у вересні 1998 року. Згідно з планом, Єльцин мусив піти у відставку достроково, 31 грудня 1999 року, призначивши прем'єр-міністра своїм наступником і виконуючим обов'язки президента. На наступному етапі «в.о. президента» виставляв свою кандидатуру на президентських виборах 2000 року і, «перемігши на виборах», ставав президентом без доважки «в.о.».

Але Примаков розчарував Єльцина. Він загравав із Думою та комуністами, до чинного президента ставився зневажливо, вважаючи його політичним трупом. Дедалі частіше в Думі звучало слово «імпічмент», він зрозумів, що Примаков-президент не зуміє забезпечити йому і його близьким гарантії недоторканності після відставки. Тому в травні 1999 року Єльцин посунув Примакова і призначив прем'єр-міністром кандидата № 2, колишнього директора ФСК, архітектора та ініціатора першої чеченської війни Сергія Степашина.

Степашин теж не підійшов. Керівнику адміністрації президента Олександр Волошину здалося, що Степашин заграє із головним конкурентом Єльцина на владу — мером Москви Юрієм Лужковим. Чи справді Степашин планував домовитися з Лужковим і зробити його після виборів прем'єр-міністром або так тільки здалося Волошину, ми ніколи не дізнаємося. Але в серпні 1999 року Єльцин відправив Степашина у відставку і призначив на його місце кандидата № 3, останню карту з наявної колоди, директора ФСБ Володимира Путіна. Потім, як і планувалося, 31 грудня 1999 року Єльцин оголосив про відставку, Путін став «в.о. президента», і перейменування його у «президенти» стало формальністю. 7 травня 2000 року Путін офіційно став президентом Росії.

Він прийшов у владу не як представник олігархічного клану або «Сім'ї»^{*}, принаймні не тільки і не стільки як їхній представник, а як представник тієї самої системи, у якій пропрацював усе своє життя, — як представник КГБ. Президентський пост став черговою посадою прикриття. Своїх колег із держбезпеки, колишніх і нинішніх, він мав тепер завести у вищі ешелони влади на відповідні посади прикриття і віддати їм в управління країну — її політику, економіку і фінанси, разом з народом.

За допомогою єльцинських олігархів, яких у кінцевому підсумку завжди цікавили лише гроші, він підпорядкував собі пресу й телебачення, виборчу машину та суд, пера й голоси колись незалежних журналістів і телеведучих. Станом на 2004 рік Путін тримав у руках усі ниточки управління в державі, зокрема й завзятий колись російський парламент, що вічно погрожував колишньому президентові імпічментом.

Період путінського правління 2004–2008 років було присвячено двом проблемам: консолідації влади Путіна і ФСБ та виборам наступного президента на тепер уже справді проміжний період 2008–2012 років, коли — за конституцією — Путін мав піти з влади, а сил і нахабства переписати основний закон ще не було. Кандидатів знайшлося двоє: Дмитро Медведєв, повністю контрольований Путіним, і генерал КГБ/ФСБ Сергій Іванов, ще один ставленик держбезпеки. Путін, який мав право вирішального голосу в цьому найважливішому питанні, зупинився на Медведєві, розу-

* Загальноживане в Росії визначення політичного клану родини Бориса Єльцина та його найближчого оточення. — *Прим. пер.*

міючи, що людину, яка ні на кого не спирається, він за чотири роки легко замінить собою ж, а ось старшого за рангом офіцера Іванова через чотири роки зняти вже не зможе: генерал Іванов відтіснить полковника Путіна і сам залишиться служити під прикриттям посади президента на другий термін, тим більше, що з погляду відомства не матиме абсолютно жодного значення, хто саме з офіцерів держбезпеки керує країною.

Як наслідок — президентом у 2008 році поставили Медведева, якого всі ці роки ніхто — ані в Росії, ані за її межами — не сприймав всерйоз як незалежного лідера великої держави, навіть після російського вторгнення в Грузію в серпні 2008 року. У 2012 році, як і було погоджено ще у 2008-му, Медведев переуступив престол Путіну. А в березні 2014 року світ поринув у темряву: Росія увійшла в Крим і оголосила цей півострів своєю територією.

Після окупації Криму світ розділився на оптимістів і песимістів. Перші вважали, що Путін зупиниться на півострові. Інші — що Крим лише початок, перший етап великого шляху, наміченого для Росії Путіним, під назвою «Новоросія», який об'єднає Росію з Молдовою (Придністров'ям) через Україну.

Кримський півострів здали без бою. Тоді всі цьому раділи: і Росія, і Україна, і решта світу — що обійшлося без великого кровопролиття^{*}. Від європейських і американських лідерів у березні 2014 року чулося лише одне: нехай Путін скаже, що Кримом усе обмежиться, і ми дружно заживемо як раніше. Замість цього Путін оголосив на весь світ, що прийшов час виправлення історичних помилок 1991 року, в результаті яких розпався Радянський Союз; що розпад СРСР є найбільшою особистою трагедією його життя; що він російський націоналіст і це добре, коли президент Росії — націоналіст; що існує особливий російський ген, який відрізняє росіян від решти населення; є «русский мир», тобто спільнота людей, які розмовляють російською, й інтереси цього «русского мира», розкиданого по всьому світі, мають бути захищені, причому захищатиме їх Росія, незалежно від того, де ці росіяни перебувають і чи хочуть вони, щоб Росія їх захищала. І так, бажано, щоб цей «русский мир» об'єднався в межах однієї держави.

Успішний бліцкриг із захоплення Криму породив ейфорію в Росії та остаточно запаморочив голову самому Путіну. Відразу ж після анексії Криму почалася підготовка повномасштабної агресії проти України. Були очевидними кілька компонентів цієї підготовки: створення потужного військового плацдарму в Криму; проведення низки військових навчань у прикордонних із Україною районах, у Калінінградській області та на Балтиці;

* Переважно більшість українських військових об'єктів на півострові росіяни захопили хоч і без застосування зброї, але силою, що призвело до травмувань учасників з обох боків. А при штурмі фотограмметричного центру в Сімферополі 18 березня 2014 року дійшло до стрілянини, внаслідок якої загинули місцевий український прапорщик Сергій Кокурін та російський військовий з Волгограда Руслан Казаков. — *Прим. пер.*

постійне тестування повітряних кордонів і порушення повітряного простору близьких і далеких сусідів бойовими літаками Росії; безпрецедентна антиукраїнська і антизахідна пропагандистська кампанія, розгорнута на всіх каналах російського телебачення і в російській пресі; концентрація російських військ уздовж російсько-українського кордону; призов російських резервістів; засилання диверсійних груп в Україну для розгортання у східних регіонах України «громадянської війни» і подальшого виправдання вторгнення в Україну російської армії. Усе це вкладалося в загальний стратегічний план Путіна з виправлення історичних помилок 1991 року.

Уперше після 1945 року післявоєнна Європа побачила спробу захоплення однієї європейської держави іншою. Були порушені загальноєвропейський баланс сил і стабільність, європейський мир і статус-кво.

У 1990-ті роки ми стали свідками розпаду імперії, возз'єднання Німеччини і навіть втручання світових держав у югославський конфлікт. Але жодна велика держава Європи після 1945 року не намагалася змінити кордони на свою користь. Росія здійснила цю спробу в Грузії у 2008 році та ось тепер — в Україні. Як одного разу прохопився Путін, виступаючи на Червоній площі в річницю анексії Криму 18 березня 2015 року: «Ми будемо долати труднощі, які ми з вами так легко створюємо самі для себе протягом усього останнього часу».

Всі труднощі Росія й справді створювала собі сама. Але одночасно вона стала глобальною проблемою для миру в Європі.

До березня 2014 року всі європейські держави, включно з Росією, були партнерами. Від березня 2014 року Росія перетворилася на стратегічного супротивника Євросоюзу і НАТО.

Опинившись під західними санкціями, які стали формальним покаранням за вторгнення в Україну і анексію Криму, Росія зіткнулася з економічними наслідками всієї цієї діяльності: рубль впав удвічі; в країні посилилася інфляція і вирости ціни; обвалився ринок нерухомості, росіяни почали менше їздити за кордон, позаяк при низькому курсі рубля ці поїздки стали дорогими. Але широкого протестного руху в країні помічено не було, і Путін продовжував наполягати на правильності свого зовнішньополітичного курсу, відкрито проголошеного ним у березні 2014 року. Зміни цього курсу через санкції і реакцію Заходу не сталося.

Сьогодні Росія є головним і єдиним джерелом агресії в Європі. Завдання Путіна — захопити сусідні країни, що раніше входили до складу СРСР, за «українською схемою», тобто розв'язуючи війну з метою анексії територій, і стверджувати, що Росія в цій війні не бере участі. Саме так сьогодні Росія веде війну в Україні.

Одночасно Росія утримує плацдарм у Молдові (Придністров'я), причому вже після окупації Криму Путін назвав Молдову країною, яка порушує у Придністров'ї права росіян. Одночасно перший віцепрем'єр російського уряду Дмитро Rogozin, який відповідає за військово-промисловий